

om den titel. Want dit begrip: „mislukte rationalisatie” is een tegenstrijdigheid in zichzelf. Het gebruik daarvan toont hoe gemakkelijk het zich de verdedigers der „rationalisatie-leer” soms maken. Toonen de feiten duidelijk, dat een bijzondere ontwikkeling der techniek groote schade aan het maatschappelijk leven toebrengt, dan antwoorden zij onmiddellijk, dat het hier niet oeconomische of technische fouten zijn, die de ellende toebrengen, maar echt-menschelijke. „Niet de ondernemer als oecoonoom maakte fouten, maar als mensch handelde hij verkeerd”. (Grdijc).

Ons ontgaat de zin dezer onderscheidingen. De aandacht, die deskundigen als de genoemde schrijver aan de „Fehrationalisering” schenken, bewijst ten volste dat het rationalisatieproces groote gevaren voor het maatschappelijk leven kan vormen. En daar gaat het ons om.

Wanneer dus de stelling geponeerd wordt, dat „doeltreffende rationalisatie” het levenspeil verhoogt, dan moet het antwoord hierop luiden: de tusschen aanhalingsteekens geplaatste uitdrukking is een pleonasme; het oordeel zelf een tautologie. Wordt verkondigd, dat „mislukte rationalisatie” de maatschappij verarmt, dan geldt ten aanzien van deze uitspraak hetzelfde oordeel. Met dit verschil, dat de nu aangehaalde uitdrukking een contradictio in terminis is.

Het feit echter, dat menschen als Grdijc deze onderscheidingen maken, sterkt ons in de meening, dat de door Mr Colenbrander geformuleerde stelling: „Om het tegenwoordige levenspeil te kunnen behouden of nog meer te kunnen verhoogden, is o.m. voortdurende rationalisatie noodig, ten einde den kostprijs te drukken en daardoor de productie en den afzet te stimuleeren” betwistbaar is.

We vinden overigens in het hoofdstuk „Fehrationalisering” een aantal argumenten terug, die in deze serie artikelen naar voren gebracht zijn. O.m. ook het oordeel, dat de cijfers omtrent de toename van het aantal tewerkgestelden na den oorlog („ondanks de rationalisatie”) met groote voorzichtigheid gehanteerd moeten worden. „Het herstel van het oeconomisch leven, en de vervanging van de gedurende den oorlog verloren gegane goederen van beperkten levensduur (handelingen, die veel arbeidskrachten eischen), dus de behoeften, die toen gedekt moesten worden, waren eenmalig, zoodat de sterke vraag naar arbeidskrachten slechts voor een korten tijd gold. Zij kon in geen enkel opzicht de rationalisatie-maatregelen rechtvaardigen, die immers genomen waren in de veronderstelling, dat de opleving zeer lang zou duren”.

Eenzelfde verschijnsel kon trouwens hier en in andere landen ook „na de crisis” (na de devaluatie) opgemerkt worden. Vooral ook daar waar groote hoeveelheden overheids-geld in circulatie gebracht werden. Want er was langzamerhand, door „onderconsumptie”, een tekort aan goederen ontstaan, dat snel aangevuld werd, hetzij door aantasting van reserves, hetzij „op credit”, hetzij met behulp van door de overheid beschikbaar gesteld geld.

Zoowel het werkloosheidsdebat in de Tweede Kamer, als het boekje van Grdijc, waren aanleiding om het slotwoord nog een week uit te stellen. Dit bewaren we dus voor den volgenden keer.

A.

B. t. B.

Dr A. Kuyper Sr over de bevoegdheid der meerdere vergaderingen.

III.

Voor het leeren kennen van het karakter en de bevoegdheid der meerdere vergaderingen is het van het grootste belang te letten op de wijze waarop die vergaderingen worden samengesteld. Wie komen ter meerdere vergadering? In wat voor kwaliteit komen zij? Met welke macht zijn ze bekleed? enz. enz.

Ook op deze vragen heeft Dr Kuyper klaar, beslist, ondubbelzinnig antwoord gegeven.

We laten hier volgen een artikel, geschreven in Juni 1887 („De Heraut” no. 494), toen weldra het Synodale Convent van 28 Juni 1887 zou worden gehouden. Op dat Convent moest het onderling verband tusschen de vrijgemaakte Kerken geregeld worden, om dat verband in werking te laten treden.

Het spreekt wel vanzelf, dat niemand op het Synodale Convent als Afgevaardigde van een Kerkeraad of ook als Gedeputeerde van een Classis kan worden toegelaten, tenzij hij zijn Lastbrief en Instructie kunne vertoonen.

Dit is een uiterst gewichtig punt, en waar men, om teleurstelling te voorkomen, wel op letten mag, want al gold het den besten broeder, men zou hem niet mogen toelaten, zoo hij niet gelast was.

In dit ééne tocht, of men gelast of niet gelast verschijnt, gaapt heel de breede kloof tusschen de Gereformeerde kerkregering en de Hierarchie.

Als ge daar zit in een Synodale Convent, waaraan ontleent ge dan het recht om daar te zitten, uw bevoegdheid om daar te adviseeren en uw macht om mee te besluiten?

Denk die vraag eens wel in.

En dan moet ge toestemmen: Niet aan uzelfen persoonlijk. Dan toch kon een ieder er komen.

Ook niet aan uw belijdenis. Want dan had daar ieder belijder toegang.

Ook niet aan uw ambt. Immers dan zou elk ambtsdrager dit recht evenals gij bezitten!).

Neen, ook krachtens uw ambt zit ge op het Synodale Convent niet.

Wel zit ge krachtens uw ambt in den Kerkeraad. Ieder, die in het ambt bevestigd is, klopt aan de deur van den Kerkeraad aan en moet binnengelaten worden en zitting ontvangen.

Daar vloeit uit het ambt.

Maar zoo is het op een Synode of een Synodale Convent niet.

Daar moet ge dus door een andere macht binnengeleid worden.

Vraag: Door welke macht?

En dan luidt het antwoord: door een kerk.

Het Convent of ook de Synode is: eene samenkomst niet van personen, maar van kerken.

Daarom zou de Synode eigenlijk dan eerst recht Synode zijn, zoo ge al de kerken zelve saam kondt brengen.

Nu dit echter niet gaat, en ge onmogelijk zelfs alle Kerkeraden in hun geheel, groepsgewijze, in een lokaal saam kunt voegen, is door onze vaders geoordeeld, dat elke kerk zich zou laten vertegenwoordigen.

Een Synode is dus een saamvergadering van mannen, die elk of paarsgewijze hun plaatselijke kerk of kerken representeeren; en een ieder, die daar verschijnt, is al wat hij op dat Convent is, alleen door de zending en machtiging van zijn kerk.

Hij komt er niet als bestuurder over de kerk, maar als boodschapper of gezant van een kerk, en de oorspronkelijke macht en bevoegdheid om te besluiten rust niet in hem persoonlijk, maar in zijn kerk.

Niet hij heeft die macht, maar zijn kerk, en hij kan dus op het Synodale Convent geen macht hoegenaamd uitoefenen, tenzij zijn kerk die eerst op hem legge, hem daarmee bekleede en hem daarvan voorzie.

Laat zijn kerk hem los, dan is hij weer machteloos, en alleen zoolang zijn kerk hem die macht schenkt en verleent en laat, heeft hij macht. En of hij nu Dominie of Ouderling of Diaken is, dat is al om het even.

Niemand, hoog of laag, is op het Convent of op een Synode iets, dan door de kerk die hem zendt, volmachtigt en instrueert.

Dit stuk heet een Credentie-brief of volmacht, en om te laten zien, hoe men dit vroeger deed, laschen we hier een enkelen van de vele voorhanden Credentie-brieven in.

Kuyper laat dan afdrukken een credentiebrief, die gediend heeft voor de Synode van Dordrecht in 1574 en afgegeven werd door de toenmalige Classis van Voorne, Putten en Overflakkee. We nemen die niet over omdat Kuyper zijn concept-credentie-brief, die hieronder volgt, geheel aan den Flakkeesch heeft ontleend.

De volgende opmerkingen knoopt Kuyper aan den credentie-brief vast:

Hieruit ziet men hoe streng onze vaders dit namen. Ze schreven niet maar: Dezen en dien persoon zenden we u. Neen, er werd uitdrukkelijk in vermeld, dat zij hem zijn macht en bevoegdheid gaven. Voorts werd deze bevoegdheid omschreven, en verklaard, dat alle kerken als tegenwoordig zouden zijn. En eindelijk wat alles zegt, er werd niet verklaard, dat men vanzelf aan de besluiten gebonden zou zijn, maar beloofd, dat men ze voor bondig zou houden: edoch onder het uitdrukkelijk voorbehoud: voor zoover dit den Woorde Gods conform zou zijn.

Vier punten dus: 1e. het noemen van den gezonden persoon; 2e. de verklaring dat men hem volmachtigt; 3e. de belofte om de besluiten voor bondig te houden; en 4e. het stellen van een grens, dat alle besluit ter zij zou worden gelegd, dat niet den Woorde Gods conform mocht zijn.

In het volgende nummer van „De Heraut” (No. 495, 19 Juni 1887) komt Kuyper nog eens op de kwestie van den credentie-brief terug. Hij brengt den Flakkeesch brief uit de „barbaarsche toenmalige spelling” in het huidige Nederlandsch over en voegt er dit aan toe:

Indien men nu dezen Credentiebrief aandachtig en opmerkzaam naleest, zal men er uit zien, hoe men hierin al de beginselen van Gereformeerd kerkrecht, gelijk die ook door De Heraut nu al deze jaren verdedigd zijn, één voor één en nauwkeurig terugvindt.

Er blijkt toch uit:

1o. Dat een Synode voor onze vaders was eene saamvergadering, niet van personen, maar van kerken; immers er staat: alsof al onze kerken, elk in 't bijzonder, daar tegenwoordig waren.

2o. Dat de Synode uit zich zelve geen zier macht bezat; noch ook haar leden eenige autoriteit hadden uit zich zelve; immers alle autoriteit wordt hun gegeven.

3o. Dat de leden der Synode en de Synode zelve deze macht en autoriteit ontvingen van de kerken. Immers er staat: Wij geven hun die macht en autoriteit.

4o. Dat de leden der Synode eene instructie ontvingen van de kerken, die hen zonden; en dat

1) Onderstreeping hier en verder van mij. — C. V.

ze aan deze instructie gebonden waren. Immers zo zeggen: Van onzentwege en in onzen naam.

3o. Dat de leden der Synode een generale macht, om te besluiten zonder ruggespraak, alleen ontvingen op grond van de wetenschap, dat zij volgen zouden: 1o. Gods Woord en 2o. de zuivere gereformeerde beginselen van kerkrecht. Alleen op dien grond ontvingen ze macht om te handelen en te concludeeren.

En 6o. dat zij niet in independentistische zin naar willekeur hunne onderwerping aan de Synodale besluiten konden weigeren of geven, maar dat zij den drang om zich hiernaar te voegen ontvingen uit Gods Woord en de verplichting om hiernaar te leven, zelve afleiden; niet uit een synodale macht over hen, maar alleen uit het ook haar gegeven gebod om alzoo te handelen.

Het is daarom zeer zaak, dat ook nu de Credentie-brieven in al deze beginselen zuiver loopen.

Men zou er b.v. ongeveer alzoo in schrijven kunnen:

CREDENTIEBRIEF.

Genade en Vrede van God den Vader door Jezus Christus. Amen!

Wij kunnen, zeer geliefde Broeders in den Heere! — God onzen Vader niet ootmoedig genoeg prijzen en danken voor Zijn groote ontferming, ons in Christus Zijnen leuen Zoon bewezen, door Wiens bloed Hij alleen Zijn Kerke verlost heeft en om Wiens kruisverdienste alleen Hij haar nog genadelijk aanziet, dat Hij ook nu wederom Zijne Kerken in deze landen begonnen is van het ondragelijke juk en de tyrannie der nieuw opgekomen Hierarchie te bevrijden.

Dit blijkt ook thans weer, nu Hij Zijne Dienaren geeft saam te komen, opdat Hij hun (immers door de macht en onder de leiding Zijns Heiligen Geestes), geve te verhandelen, hetgeen tot de Reformatie Zijner Kerken dienstbaar zal blijken.

Waarom ook wij, in den Naam des Heeren saamgekomen zijnde, en als voor Zijn aangezicht overwogen hebbende, wat in deze uwe samenkomst behoorde voorgesteld te worden, alsook wie de bekwaamste personen zouden zijn, om van onzentwege en in ons aller naam met de broeders te handelen, u hiermee zenden onze zeer waarde broeders:

(de namen in te vullen.)

Aan welke onze broeders wij „hiermede volmacht en autoriteit geven, om met u te handelen en te besluiten in alle kerkelijke zaken; zoowel in hetgeen zij van ons, volgens hunne van onzentwege uitgereikte Instructie in last hebben, als in hetgeen door andere Gedeputeerden, namens hunne Kerken, zal worden voorgesteld.

En voor zooverre wij staan in de wetenschap, dat zij (en immers met hen, uwe gansche vergadering) in zaken des Geloofs alleen Gods Woord, en in de ordening der Kerken, de kerkrechtelijke beginselen onzer aloude Gereformeerde Kerken, gelijk die uit den Woorde Gods zijn afgeleid, tot eenig richtsnoer zullen nemen, aarzelen we niet, onder dit verband, aan deze onze Gedeputeerden zoodanige autoriteit te geven, even alsof onze geheele Kerk (al de Kerken in onze Classis zelve) in uw midden tegenwoordig ware(n).

En hiermede bidden wij den Vader van onzen Heere Jezus Christus, dat Hij u, zeer geliefde Broeders, met Zijnen Heiligen Geest bijsta en alzoo in uwe vergadering voorzitte, dat al uwe besluiten strekken mogen tot opbouw van Zijner Kerken, tot afbreuk van alle tyrannie, waaronder Zijn Kerken nog veelzins gebogen gaan, en tot vertroosting van Zijn arm, verdrukt volk!

Weest den Heere bevolen.

Gegeven in onze vergadering op last en onder het zegel onzer (van de) Kerk (en) (onzer Classis), den ... Juni 1887.

Nog weer van een andere zijde wordt het karakter der meerdere vergaderingen belicht door enkele opmerkingen van Dr Kuyper, zooals hij die maakte in een polemiek met den bekenden (toen nog Chr. Geref.) Ds J. H. Donner. Het ging over de vraag of er hogere „besturen” konden zijn volgens de gereformeerde opvatting van het recht der kerken. („De Heraut” No. 497).

Met ingenomenheid komen we nogmaals terug op wat J. H. D. in het Chr. Weekbl. over de Gereformeerde Kerkregering schrijft.

Volkomen en van heeler harte en onbewimpeld stemt hij toe, dat een soort Besturen zooals het Synodale genootschap invoerde, ongereformeerd zijn en door Gods Woord worden gewraakt.

Hierover, zoo roept hij uit, zijn alle Gereformeerden het eens, en zij zeggen allen uit één mond: „Weg met zulk een Hierarchie in de kerk, waar Jezus Christus het eenige Hoofd is en Zijn Woord alleen heerschen mag!”

Slechts oppert hij nog eene bedenking en vraagt of dit nu behoort te belletten, dat men de hogere of meerdere vergadering der kerken, die in Classis en Synode saamkomen, den titel van Besturen gunne...

Mogen we daarom op even bezadigden en broederlijken toon dan J. H. D., in wien elk lezer onzen vriend Donner herkent, op zijn vraag het volgende in overweging aanbieden.

1o. Een Kerkeraadsvergadering staat niet op één lijn met een Classicale en Synodale. Ze is van andere natuur.

Het verschil tusschen beide ligt hierin, dat de Kerkeraad niet is de geconcentreerde kerk, maar een college van over de plaatselijke kerk door den Koning der Kerk aangestelde ambtsdragers.

Aan deze ambtsdragers gaf de Koning der Kerk besturende last en macht, en zij vormen in hun college dus metterdaad een bestuur.

Daarentegen berust de macht en de autoriteit, waarmee de vergaderden in een Synode handelen, volstrekt niet daarop, dat deze Synodale leden, in onderscheiding van hun medebroeders, door den Koning met eenige macht bekleed zijn, maar uitsluitend hierop, dat ze opkomen als representanten der kerken.

De Credentie-brief...

2o. De Monarchie in die rein en die het hebbe...

Dit nu met de m...

3o. Hier „meerdere” noot van over enkele vloet nie...

opporste h...

het lid of geheel, vo...

Konings...

4o. Wij vergaderen zichzelf wezen. M...

dit niet a...

Was er naam „Be...

bruik gen...

Maar in tegen on...

nog voort in overdr...

„meerdere” naam „Be...

nu stuit vriendelijk dwingen...

maar ons veel kwat...

Er komt H.

Uit den Dr C. van...

dat er pr Brunner al bekend met...

Princeton, een redenee van Amer...

Bruinooge geval bezig...

Dr Mac noeg gez...

gelegenhe oordeel o...

soonlijk hebben”.

Het ko al te gen...

Ongetwijf deren he...

belangrijl de school...

kweekt mannen...

ner. Vele verklaard...

lingen n gerekend...

en Schrij wordt ge...

standpun prijs ge...

door de Indien...

niet, dan standpun...

zeer bezw hoe lang...

Jamme in deze v...

Wat kon levens-e...

wachten, terian Cl...

maand v Het verb...

heid van I De I. van over een v...

O.m. merkt Boven meening...